

Splawiński, J. Otrebski, P. Arumaa, J. Kuryłowicz), alții — ca rezultatul unei dezvoltări paralele a tendințelor lingvistice moștenite din indo-europeană (E. Fraenkel, Jan. M. Endzelin).

Bogatul material lingvistic adus în discuțiile de până acum pledează, după părerea autorului, pentru luarea în considerație, ca punct de pornire în viitoarele investigații, nu a comunității lingvistice indo-europene în întregul ei, ci a unei singure părți, și anume, a aceleia din care s-au desprins într-o perioadă, care nu a fost încă strict delimitată, dialectele care, cu vremea, au intrat în componența grupelor lingvistice baltică și slavă. Din acest unghi de vedere, față de cele două ipoteze de până acum se impune o a treia, la care Tadeusz Lehr-Splawiński ajunge pe baza unei noi sistematizări a materialului cuprins în lucrarea sa, *O pochodzeniu i praojczyźnie Słowian* (Despre originea și patria primitivă a slavilor, Poznań, 1946) și, în special, a faptelor de limbă prezentate de indo-europenistii comparațiști: E. Fraenkel (*Die baltischen Sprachen*, Heidelberg, 1950), W. Porzig (*Die Gliederung des indogermanischen Sprachgebietes*, Heidelberg, 1954), V. V. Ivanov (*О значении хетитского языка для сравнительно-исторического исследования славянских языков*, «Вопросы славянского языкознания», 2, Moscova, 1957).

Dialectele indo-europene din care s-au desprins cu vremea grupele lingvistice baltică și slavă nu constituiau încă în perioada destrămării comunității lingvistice indo-europene o unitate dialectală omogenă, ci se compuneau dintr-o serie de graiuri înrudite cu numeroase diferențieri în domeniul structurii gramaticale.

Cercetarea trăsăturilor dialectale, care uneau pe strămoșii balticilor și slavilor, luați împreună sau separat, cu alte grupuri indo-europene fac loc presupunerii că numai aceste trăsături nu puteau constitui garanția dezvoltării comune ulterioare balto-slave. Condițiile acestei comunități, bogat ilustrată prin inovații gramaticale și lexicale comune, au fost create abia după completa separare de celelalte grupuri indo-europene, pe teritoriile noi, în care expansiunea indo-europeană a găsit un substrat etnic și lingvistic comun. În urma asimilării substratului lingvistic, s-a ajuns la crearea, în sinul dialectelor destul de diferențiate la început, a unor noi tendințe și particularități lingvistice comune, care au favorizat dezvoltarea lor ulterioară comună, timp de cel puțin cîteva veacuri.

În referatul lui Jan Otrebski, *Rozwój wzajemnych stosunków między grupą językową bałtycką a słowiańską* (Dezvoltarea relațiilor dintre grupa lingvistică baltică și slavă, pp. 146—148) este prezentat ca sigur faptul că cele două grupuri au vorbit o limbă comună pînă la începutul primului mileniu î.e.n.

Limba slavilor și-a păstrat în mare măsură caracterul unitar, îmbogățindu-se cu elemente de origine iranică. Pe la jumătatea primului mileniu al erei noastre slavii și pierd unitatea de limbă.

Grupul baltic a fost împărțit de către triburile finice, pentru o perioadă destul de lungă, în două ramuri: ramura de răsărit și cea de apus. Existența acestei perioade explică deosebiriile importante dintre limba prusienilor și limbile baltice de răsărit — lituaniană și letonă. Tot acum apar o serie de forme pronominale și prepoziționale comune limbii prusiene și slave, ca rezultat al apropierii dintre cele două grupuri învecinate.

Ramura baltică răsăriteană a venit din nou în contact cu slavii, după ce triburile care vorbeau o limbă finică și care-i despărțiseră o vreme, au dispărut. Ca urmare a reînnoirii relațiilor balto-slave, au apărut noi particularități teritoriale comune de limbă.

O nouă perioadă în dezvoltarea relațiilor balto-slave se stabilește după descompunerea grupului baltic de răsărit și apariția limbilor lituaniană și letonă. Aceasta din urmă intră în strînse legături cu limbile slave de răsărit, alături de care dezvoltă, în diferite perioade, o serie de trăsături comune.

Comunicarea lui Witold Hensel, *O tzw. baltosłowiańskiej archeologicznej wspólnocie kulturowej* (Despre așa-numita comunitate culturală arheologică balto-slavă, pp. 149—158), ne demonstrează că nu numai datele lingvistice converg spre unitatea celor două grupuri. Izvoarele arheologice permit ipoteza existenței unei comunități balto-slave între anii 1800—1200 î.e.n., pe teritorii care se întinde cu aproximație între gura Niemenului, cotul Niprului, confluența Vistulei cu Sanul și peninsula Hel.

Jan Czekanowski, în *Zagadnienie praojczyzny słowian in ich różnicowania się* (Problema patriei primitive a slavilor și a diferențierii lor, pp. 137—146), susține de asemenea necesitatea folosirii cunoștințelor de arheologie și antropologie în stabilirea patriei strămoșilor slavilor. Datele antropogeografice ne indică continuitatea populației Europei, fluctuațiile antropologice ale populației coincidind în mod strict cu fazele istorice de migrație a popoarelor.

După intensificarea elementului mediteranean în Europa centrală în prima perioadă a epocii neolitice, urmează infiltrarea elementului armenoidal în ultima perioadă a acestei epoci, ca o urmare a expansiunii popoarelor asiatice.